НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
(протокол №10 від 29 серпня 2025 р.)
Голова Науково-методичної ради

_____ Оксана ШИНКАРУК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРИРОДНІ ФАКТОРИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

статус навчальної дисципліни: вибіркова
код вибіркової навчальної дисципліни в Загальноуніверситетському каталозі вибіркових навчальних дисциплін: ВД359
мова навчання: українська

Київ – 2025

РОЗРОБНИК(И):

Анна БОЙКО, доцент кафедри терапії та реабілітації, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
aboiko@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри, протокол №26 від 27.08.2025 р.)

Завідувач кафедри _____ доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Олена ЛАЗАРЄВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-методичного відділу _____ Ольга Д`ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти _____ Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування здатності до застосування у професійній діяльності інноваційних засад використання природних факторів у сфері фізичної терапії та ерготерапії. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: роль і місце курортної медицини в системі реабілітації хворих; класифікація та основні види курортів; кліматотерапія, основні кліматолікувальні фактори акліматизація та метеопатичні реакції; бальнеотерапія; пелоїдотерапія; використання фізіотерапії та дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів; нетрадиційні методи куротного лікування. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the academic discipline. The discipline is aimed at developing the ability to apply in professional activities innovative principles of using natural factors in the field of physical therapy and occupational therapy. The volume of the discipline is 3 ECTS credits. Main topics: the role and place of resort medicine in the system of patient rehabilitation; classification and main types of resorts; climatotherapy, main climate-therapeutic factors acclimatization and meteopathological reactions; balneotherapy; peloidotherapy; use of physiotherapy and diet therapy in sanatorium-resort institutions; non-traditional methods of resort treatment. The final assessment is formed taking into account the results of current control and assessment.

Мета навчальної дисципліни – формування здатності до застосування у професійній діяльності інноваційних засад використання природних факторів у сфері фізичної терапії та ерготерапії.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форма навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна			36		54	90

Статус навчальної дисципліни – вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях, уміннях та навичках, сформованих у процесі опанування базових навчальних дисциплін.

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	л.	пр.	с.р.
Тема 1. Роль і місце курортної медицини в системі реабілітації хворих	10		4	6
Тема 2. Види і класифікація курортів	10		4	6
Тема 3. Клімато-терапія та основні клімато-лікувальні фактори	12		6	6
Тема 4. Акліматизація та метеопатичні реакції	12		6	6
Тема 5. Бальнеотерапія	12		6	6
Тема 6. Пелоїдотерапія	10		4	6
Тема 7. Використ-тання фізіотерапії та дієтотерапії в санаторіях	10		4	6
Тема 8. Нетради-ційні методи санаторно-курор-тного лікування	14		2	12
Усього	**90**		**36**	**54**

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. *Роль і місце курортної медицини в системі реабілітації хворих.*

Предмет, мета і завдання дисципліни «Природні чинники у фізичній терапії та ерготерапії», структура дисципліни, санаторно-курортне лікування, показання та протипоказання до санаторно-курортного лікування.

Тема 2. *Класифікація та основні види курортів.*

Основні типи санаторно-курортних установ та принципи організації в них лікувальної роботи, лікувальні режими, характеристика курортів України

Тема 3. *Кліматотерапія, основні кліматолікувальні фактори.*

Медична кліматологія, основи лікувальної дії кліматолікувальних факторів, види процедур та їх характеристика (аеротерапія, геліотерапія, таласотерапія, спелеотерапія). Фізичні та фізіологічні основи дозування процедур.

Тема 4. ***А****кліматизація та метеопатичні реакції.*

Кліматотерапія та акліматизація, їх фази. Метеопатичні реакції, їх зв'язок з кліматичними умовами, сезонними та погодними факторами, станом здоров’я, профілактичні заходи при цих патологічних станах.

Тема 5. *Бальнеотерапія.*

Бальнеологія та бальнеотехніка. Основні методи бальнеологічного лікування та їх застосування. Класифікація мінеральних вод, їх вплив на організм. Лікувальні методики зовнішнього та внутрішнього використання мінеральних вод у хворих з різними нозологіями. Показання та протипоказання до лікування мінеральними водами. Бальнеологічні курорти України.

Тема 6. *Пелоїдотерапія.*

Класифікація лікувальних грязей, їх характеристика та вплив та організм, показання та протипоказання до грязелікування, основні лікувальні методики. Характеристика грязелікувальних курортів України.

Тема 7. *Використання фізіотерапії та дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів*.

Характеристика основних методів і засобів фізіотерапії, які використовують в умовах санаторно-курортних закладів (методи електролікування, магнітолікування, світлолікування, термолікування). Особливості застосування дієтотерапії в умовах санаторно курортних закладів.

Тема 8. *Нетрадиційні методи курортного лікування.*

Харатеристика основних нетрадиційних методів і засобів курортного лікування: енотерапія, псамо-терапія, пантотерапія, апітерапія, стоунтерапія та інші. Механізми їх впливу на організм людини, методики використання, показання та протипоказання до призначення.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Номер за порядком і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма
Тема 1. Роль і місце курортної медицини в системі реабілітації хворих	1. Предмет, мета, завдання структура дисципліни 2. Протипокази до санаторно-курортного лікування, сан-кур режим	2 2
Тема 2. Класифікація та основні види курортів	3. Основні типи санаторно-курортних установ та принципи організації їх роботи	2
	4. Характеристика курортів України	2
Тема 3. Кліматотерапія, основні клімато-лікувальні фактори	5. Медична кліматологія, основи лікувальної дії кліматолікувальних факторів	2
	6. Види процедур та їх характеристика (аеротерапія, геліотерапія, таласотерапія, спелеотерапія). 7. Фізичні та фізіологічні основи дозування процедур	2 2
Тема 4. Акліматизація та метеопатичні реакції	8. Кліматотерапія та акліматизація, їх фази.	2
	9. Метеопатичні реакції, їх зв'язок з кліматичними умовами.	2

	10. Профілактичні заходи при метеопатичних реакціях	2
Тема 5 Бальнеотерапія	11. Основні методи бальнеологічного лікування та їх застосування. 12. Класифікація мінеральних вод, їх вплив на організм. 13. Лікувальні методики зовнішнього та внутрішнього використання мінвод у хворих з різними нозологіями.	2 2 2
Тема 6. Пелоїдотерапія	14. Класифікація грязей, характеристика, вплив та організм, покази та протипокази 15. Основні лікувальні методики, характеристика грязелікувальних курортів України.	2 2
Тема 7. Використання фізіотерапії та дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів.	16. Характеристика методів і засобів фізіотерапії, які використовують в умовах санаторно-курортних закладів	2
	17. Особливості застосування дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів.	2
Тема 8. Нетрадиційні методи курортного лікування	18. Характеристика нетрадиційних методів і засобів курортного лікування: енотерапія, псамотерапія	2
	Усього	**36**

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма
Тема 1. Роль і місце курортної медицини в системі реабілітації хворих	1. Основні складові курортної медицини 2. Правила направлення хворих на сан-кур лікування	3 3
Тема 2. Класифікація та основні види курортів	3.Типи санаторно-курортних установ в Україні	3
	4. Характеристика курортів Трускавець та Моршин	3
Тема 3.	5. Фізіологічні механізми впливу	

Кліматотерапія, основні клімато-лікувальні фактори	породних факторів	2
	6. Аеротерапія та геліотерапія, принципи дозування 7. Спелеотерапія, механізми впливу, курорт Солотвино	2 2
Тема 4. Акліматизація та метеопатичні реакції	8. Реакліматизація та її особливості	2
	9. Особливості метеопатичних реакцій у хворих із серцево-судинними захворюваннями. 10. Особливості акліматизації у спортсменів	2 2
Тема 5 Бальнеотерапія	11. Лікувальні ванни та їх вплив на організм 12. Мінеральні води курорту Трускавець, показання до використання 13. Лікувальні методики внутрішнього використання мінеральних вод у хворих з патологією печінки.	2 2 2
Тема 6. Пелоїдотерапія	14. Методика використання бішофіта полтавського 15. Грязелікувальні курорти України.	3 3
Тема 7. Використання фізіотерапії та дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів.	16. Використання апаратних методик масажу в санаторіях для хворих з порушеннями опорно-рухового апарату	3
	17. Основні лікувальні раціони в санаторіях загальнотерапевтичного профілю	3
Тема 8. Нетрадиційні методи курортного лікування	18. Енотерапія та методики її застосування в умовах санаторно-курортного лікування 19. Особливості використання апітерапії в Карпатському регіоні України	6 6
	Усього	**54**

Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни: застосування теоретичних положень застосування природних факторів в курортології для розв’язання конкретних задач у сфері фізичної терапії та ерготерапії, підготовки (самостійно або у складі групи) та організації

реалізації у відповідній сфері проектів інноваційного та підприємницького характеру завдяки:

знанням: теоретичних засад основ патології, патофізіології, функціональної анатомії; принципів застосування та впливу засобів та методів фізичної терапії, ерготерапії на здорову та хвору людину в умовах санаторно-курортного лікування; критеріїв відповідності заходів фізичної терапії, ерготерапії актуальному стану здоров'я, функціональним можливостям та потребам працієнтів, основних протипоказів і застережень щодо проведення заходів фізичної терапії, ерготерапії;

умінням: оцінити потреби та реабілітаційний потенціал пацієнта/клієнта; трактувати програму та пояснювати її пацієнту/клієнту; безпечно та ефективно виконувати програму фізичної терапії, ерготерапії; виявляти фактичний і потенційний ризик, небезпеку для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця, відповідним чином реагувати на неї; узагальнювати усі результати обстеження і складати відповідний план професійних дій, враховуючи усі заходи безпеки та протипокази щодо кожної дії; запобігати небезпеці/ризику, мінімалізувати їх під час фізичної терапії, ерготерапії; безпечно використовувати обладнання; надати первинну допомогу при невідкладних станах.

Порядок оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни:

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на лекційних, практичних заняттях, за виконання зазначених програмою індивідуальних завдань та робіт, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі засоби оцінювання під час заняття та розподіл балів, які може отримати здобувач за тему:

Засоби оцінювання результатів навчання та розподіл балів з дисципліни:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання під час заняття	Кількість балів за види робіт та загальна кількість балів за тему заняття
1. Предмет, мета, завдання структура дисципліни «Природні фактори у фізичній терапії та ерготерапії»	Опитування	4

2. Протипокази до санаторно-курортного лікування, сан-кур. режим	Опитування	4
3. Основні типи санаторно-курортних установ та принципи організації в них лікувальної роботи,	Експрес-контроль.	4
4. Характеристика курортів України	Презентації.	8
5. Медична кліматологія, основи лікувальної дії кліматолікувальних факторів	Реферат.	5
6. Види процедур та їх характеристика (аеротерапія, геліотерапія, таласо-терапія, спелеотерапія).	Есе	7
7. Фізичні та фізіологічні основи дозування процедур	Експрес-контроль.	4
8. Кліматотерапія та акліматизація, їх характеристика та фази.	Експрес-контроль.	4
9. Метеопатичні реакції, їх зв'язок з кліматичними умовами.	Експрес-контроль.	4
10. Профілактичні заходи запобігання метеопатичних реакцій	Експрес-контроль.	4
11. Основні методи бальнеологічного лікування та їх застосування.	Опитування.	5
12. Класифікація мінеральних вод, їх вплив на організм	Опитування.	6
13. Лікувальні методики зовнішнього та внутрішнього використання мінеральних вод у хворих з різними нозологіями.	Презентації.	7
14. Класифікація грязей, характеристика, вплив та організм, покази та протипокази	Тестування.	7
15. Основні методики грязелікування, характеристика грязелікувальних курортів України.	Презентації.	7
16. Характеристика методів і засобів фізіотерапії, які використовують в умовах санаторно-курортних закладів	Опитування.	7
17. Особливості застосування дієтотерапії в умовах санаторно-курортних закладів.	Доповідь.	6
18. Характеристика нетрадиційних методів і засобів курортного лікування: енотерапія, псамотерапія	Презентації.	7
	Усього	**100**

Перед початком заняття науково-педагогічний працівник відповідно до силабусу навчальної дисципліни ознайомлює здобувачів вищої освіти із засобами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 35 балів, до семестрового контролю не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення навчальної дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеним Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (нова редакція).

Рекомендовані основні та додаткові інформаційні ресурси:

Основні:

1. Державний кадастр природних лікувальних ресурсів. Здобутки і перспективи : монографія / За ред. К. Д. Бабова, О. М. Нікіпелової, А. В. Мокієнко. Одеса : Фенікс, 2017. 150 с.

2. Лисак Г., Рибак С., Качмар Н., Кректун Б. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. Посібник. Л.: Студентське братство Львівського національного університету ім. І. Франка, 2017. –128с.

3. Preliminary Report of Croatian Sustainable Tourism Observatory – Focal area: Adriatic Croatia / Ivan Kožić, Sanda Čorak, Zrinka Marušić, Izidora Marković, Ivan Sever / Zagreb, July 2016. 20 p.

Електронні:

1. Закон України «Про курорти» від 05 жовтня 2000 р. № 2026-III із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 19 січня 2006 року N 3370-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/zakon/concept2.htm.

2. Про курорти : закон України від 05.10.2000 р. N 2026 – III [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2026-14.

3. Про курорти : закон України від 05.10.2000 р. N 2026 – III [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2026-14.